

ΙΝΔΟΙ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Εἰσαγωγή.

Ἐν βλέμμα μᾶς μένει νὰ ρίψωμεν τελευταῖον εἰς τὴν Ἰνδικὴν Χερσόνησον, ὅπου ἀρχαιοτάτα ἤνθησε μέγας καὶ εὐφυὲς λαός, ὁ ἔσχατος ἀνατολικὸς κρίκος τῆς Καυκασίας φυλῆς ⁽¹⁾.

Περὶ τῆς παλαιᾶς Ἰνδικῆς τέχνης οὐδὲν ἀναφέρουσιν οἱ ἀρχαῖοι, καὶ ὅ,τι περὶ ταύτης γνωρίζομεν, ὀφείλεται εἰς τὴν νεωτέραν τῆς Εὐρώπης μετὰ τῶν Ἰνδιῶν ἐπιμιξίαν καὶ σχέσιν. Ὁ χαρακτήρ τῆς τέχνης ταύτης ὀλίγον μετεβλήθη ἐπὶ τῆς μακρᾶς σειρᾶς τῶν αἰώνων, καὶ τὰ νεώτερα τῶν τεχνουργημάτων διατηροῦσι σχεδὸν ἀμετάβολον τὸν ῥυθμὸν τῶν ἀρχαιοτέρων, διότι ἀμετάβολον διετηρήθη καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ ἔθνους. Ἀκρα αἰσθήματος τρυφερότης καὶ ἄκρα ζωηρότης τῆς φαντασίας ἐχαρακτήριζον ἀνέκαθεν τὸν Ἰνδόν. Ἡ ποίησις αὐτοῦ ἦν λαμπρὰ καὶ πλουσία, ἡ θρησκεία του πολυμορφοτάτη, καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορία του ὑποδύεται παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς μυθῶδες ἔμβλημα, καὶ θηρεύει πανταχοῦ τὸ θαυμάσιον, ἐξ ἐναντίας τῶν Αἰγυπτίων, οἵτινες ἀντιλαμβάνονται τῆς ἱστορίας ὡς πεζῆς συμβάντων ἀπομνημονεύσεως. Διὰ τοῦτο τῶν Ἰνδῶν ἡ τέχνη δὲν εἶναι παντάπασιν ὡς ἡ τῶν Αἰγυπτίων μνη-

(1) Ἴδε ἰδίως Lassen, Indische, Alterthumskunde. — Langlès, Monuments anciens et modernes de l'Hindoustan.

μονευτική καὶ συμβολική, ἀλλὰ μάλλον, ὥς ἐν Ἑλλάδι, εἰκονική καὶ μορφῶν παραστατική. Ἀλλ' ὅμως ἡ παράφορος τῆς ἐθνικῆς φαντασίας εὐκινησία, παρεμποδίζουσα πᾶσαν κανονικὴν καὶ ἁρμονικὴν τῶν μορφῶν ἀνάπτυξιν, καὶ καταστρέφουσα τὴν ἰσορροπίαν, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον καὶ χαρακτηριστικώτατον τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης προτέρημα, παρασύρει τὴν Ἰνδικὴν τέχνην πρὸς τὸ τεράστιον, καὶ σωρεύει ἐν αὐτῇ τὰς μορφὰς ἀτόπως καὶ παραδόξως.

Τὰ πλεῖστα τῶν σωζομένων Ἰνδικῶν μνημείων δὲν εἶναι ἱστορικὰ, οὔτε παρέχουσιν ἐπομένως ἐνδόξιμον ὅπως προσδιορισθῇ ἡ ἐποχὴ αὐτῶν ὡς ἔγγιστα· οὐδὲ μεθὰ δὲ μόνον νὰ συμπεράνωμεν ἐξ αὐτῶν ἐν γένει περὶ τῆς ὕλικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ λαοῦ καθ' ὃν καιρὸν τὰ ἀνήγειρεν. Ἀλλ' αἱ γνώσεις ἡμῶν περὶ Ἰνδικῆς ἱστορίας εἰσὶ λίαν περιορισμέναι.

Περὶ τὰ 1400 π. Χ. κατ' ἀστρονομικοὺς ὑπολογισμοὺς τίθεται ἡ συγγραφή τῶν Βεδῶν, αἵτινες εἰσὶν αἱ ἀρχαιόταται τῆς Ἰνδικῆς θρησκείας γραφαί. Κατὰ δὲ τὰ 1000 π. Χ. νομίζεται ὅτι συνετάχθησαν τὰ μεγάλα τῶν Ἰνδῶν ἐπικά ποιήματα, ὧν τὰ πρῶτιστα εἰσὶν ἡ *Ramaṇāka* καὶ ἡ *Maḥabārāta*. Εἰς αὐτὰ δὲ καὶ δι' αὐτῶν κατὰ πρῶτον λαμβάνει πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἀνάπτυξιν ἡ πλουσία τῶν Βραχμάνων μυθολογία, καθὼς τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν θρησκείαν διὰ τῶν σχεδὸν συγχρόνων ἐπῶν τοῦ Ὀμήρου. Περὶ δὲ τὰ 400 π. Χ., τοῦ Σακραμαδουτία παρα τὸν Γάγγην βασιλεύοντος, ἀνέθαλε τὸ ὠραιότατον τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας ἄνθος, ἡ δραματικὴ ποίησις, τὴν ἀκμὴν χαρακτηρίζουσα τοῦ ἐγγωρίου πολιτισμοῦ.

Πολὺ δὲ πρὶν, περὶ τὰ 550 π. Χ., ἀνεφύη τὸ δόγμα τὸ ἀπὸ τοῦ αἵρεσιάρχου Βούδδα Βουδδισμὸς ἐπικληθὲν, καὶ μεγίστην ἀσκήσαν ἐπιρροὴν ἐπὶ παντὸς τοῦ βίου καὶ πάσης τῆς δραστηριότητος τοῦ Ἰνδικοῦ ἔθνους, καὶ προσέτι

ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῶν προϊόντων τῆς τέχνης αὐ-
τοῦ διότι ἐξ ἀσκητικῆς πραχύσαν θρενός, τὴν φλογε-
ρὰν Ἰνδικὴν φαντασίαν ἀπὸ τῆς ὕλης ἀπέτρεψε πρὸς
τὰς καθαρὰς πνευματικὰς θεωρίας καὶ ἀπὸ βεμβώδους
ποισεως εἰς τὴν νήρυσαν τῆς ἱστορίας ἐμβρίθειαν.
Διατηρηθεῖς δὲ μέχρι μετὰ τὰ 500 μ. Χ., ἠφάνισθη
τότε ὁ Βουδδισμὸς εἰς τὰς κυρίως Ἰνδίας δι' ἀναβιώσεως
καὶ αἱματηρῶν καταδρομῶν τοῦ ἐπὶ πολὺ νεναρκωμένου
μείναντος Βραχμανισμοῦ. Καταβλήθεισα ὁμῶς ἐκεῖ ἡ
λατρεία τοῦ Βούδδα διεσπάρη εἰς τοὺς περίξ τόπους,
ὅπου καὶ μέχρι τοῦδε διαμένει τὸ μᾶλλον ἐκτεταμένον
θρήσκευμα. Ὁ δὲ Ἰνδισμὸς ἐξηκολούθησεν ἀναπτυσσό-
μενος μέχρι τῶν 1000 μ. Χ., καὶ τὴν τέχνην τοῦ κατ'
ἀρχὰς μὲν μετὰ τῆς τῶν Βουδδιστῶν συναναμιγνύων,
ἔπειτα δὲ, καθ' ὅσον ὑπερίσχυε, ἐπὶ τὸ ἔτι φανταστι-
κώτερον καὶ ἀρρυθμότερον διαμορφῶν αὐτήν. Ἐκτοτε
δὲ, καίτοι πολεμούμενος συγχρόνως ὑπὸ τοῦ Ἰσλαμι-
σμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, δὲν ἐξέλιπεν ὁμῶς, οὐδ'
ἐπαύσατο καὶ ὑπὸ τὴν διπλὴν ταύτην ἐπιρροὴν ἀνα-
μνήσεις τῆς ἀρχαίας του τεχνουργίας διατηρῶν.

Δὲν ἔμεινε δὲ καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἀνευ τινὸς ἐπιρροῆς
ἐπὶ τῆς Ἰνδικῆς, ἀφ' ὅθου ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐξέ-
τεινε μέχρις αὐτῆς τὰ νικηφόρα του ὅπλα· καὶ μετ' αὐ-
τὸν συνεχῆς ἦν ἡ σχέσις τῶν ἀπωτάτων ταύτων χωρῶν
τοῦ Γάγγου μετὰ τοῦ ἐν τῇ Βακτριανῇ Ἑλληνικοῦ
βασιλείου, τῶν ἐν Συρίᾳ Σελευκιδῶν, καὶ τῶν ἐν Αἰγύ-
πτῳ Πτολεμαίων. Καὶ οὕτω νομίζομεν ὅτι φυσικώτερον
ἐξηγεῖται ἀντανάκλασις τις τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης
ἐνίᾳτε ἐν ταῖς Ἰνδαῖς ἀπαντωμένῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἀρχιτεκτονική.

Περὶ τὸν Γάγγην ἦν μὲν ἡ ἀρχαιοτάτη καθέδρα τῆς τῶν Βραχμάνων θρησκείας, ἀλλ' ἐκεῖ πρὸ παντὸς ἄλλου μέρους τῶν Ἰνδιῶν ὑπερίσχυσε καὶ ὁ Μωαμεθανισμός. Διὰ τοῦτο τὰ εἰς ἐκείνην ἀφιερωμένα οἰκοδομήματα ἐξέλιπον ἐκ τοῦ μέρους τούτου, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀνηγέρθησαν τὰ τοῦ νέου θρησκειύματος. Εἰς τὰ νότια ὁμῶς καὶ τ' ἀνατολικά τῆς χώρας, περὶ τὸ Φαροζαβάδ καὶ τὸ Βῆμα, καὶ κατὰ τὰ μεθόρια τῆς Βεγγάλης, ἀπαντῶνται ὀγκώδεις λίθοι διαφόρως πρὸς ἀλλήλους διατεθειμένοι, περίπου ὡς οἱ τῶν Κελτικῶν λαῶν ἐν ταῖς ὑπερβορείοις χώραις τῆς Εὐρώπης. Οὗτοι πιθανῶς ἀνήκουσιν εἰς τὰ πανάρχαια τοῦ τοποῦ μνημεῖα, ἴσως τὰ προγενέστερα τῆς ἐνταῦθα ἐνοικήσεως τῆς Ἰνδικῆς φυλῆς.

Μεσημβρινῶς δὲ τοῦ Γάγγου, πρὸς τὸ ὄρος Γάτ, ἐπὶ τῆς ἄκρας τῆς παρακειμένης τῇ πόλει Βομβέϋ, σώζονται παμπληθῆ μνημεῖα ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένα. Ἡ ἐποχὴ αὐτῶν εἶναι βεβαίως μεταγενεστέρα τῶν ἐπικῶν ποιημάτων τῶν Ἰνδιῶν, διότι ἐν ἐκείνοις ἡ μεσημβρινὴ Ἰνδικὴ παρίσταται ὡς τόπος ἄγριος, τὰ μνημεῖα δὲ ταῦτα ἐξ ἐναντίας περιέχουσιν εἰκονικάς παραστάσεις ἃς δανείζονται ἐκ τῶν ἐθνικῶν ἐκείνων ἐπῶν· καὶ τῆς εἰσαγωγῆς δὲ τοῦ Βουδδισμού εἶναι προσέτι μεταγενέστερα, διότι τινὰ ἐξ αὐτῶν εἰσὶ ναοὶ τοῦ δόγματος τούτου. Ὡστε δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἡ ἐποχὴ αὐτῶν περίπου κατὰ τὰ 300 π. Χ., ἢ ὀλίγον πρὶν, τῶν δὲ ἐντελεστέρων καὶ κομψότερων εἰργασμένων περὶ τὰ 100 π. Χ., ἢ καὶ μέχρι μετὰ Χριστόν.

Περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους περιγράφουσιν οἱ ἱστοριο-
γράφοι τοῦ Ἀλεξάνδρου ⁽¹⁾ τὰ Παλύμβοθρα, καθὼς
ὁμοιάζουσι τῆς Ἰνδοκῆς τὴν πρωτεύουσαν, ὡς ἐπὶ ὀγδοή-
κοντα σταδίου παρὰ τὸν Γάγγην ἐκτεινομένην, τάφρον
ἔχουσαν περίξ ἑξάπλευρον καὶ 30 πήγεις βαθεῖαν, καὶ
ὑπὸ 570 πύργων καὶ 64 πυλῶν περιβάλλομένην. Παρὰ
τὸν Ἰνδὸν ἄλλη πόλις λέγεται ὑπὸ διπλοῦ περικυ-
κλουμένη τείχους ⁽²⁾, ὡς αἱ Περσικαί. Ἐν γένει δ' αἱ
παραποτάμιοι καὶ παραθαλάσσιοι πόλεις ἦσαν ξύλιναί,
αἱ δ' ἐν ὑψηλῷ κείμεναι, πλίνθιναι ⁽³⁾. Τὰ δ' ἀνάκτορα
ἦσαν πλουσιώτατα, χρυσοῦς ἔχοντα κίονας, καὶ χρυσὰ
κλήματα σταφυλῶν ⁽⁴⁾.

Σ π ῑ λ α ι α.

Κατὰ δὲ τὴν Θέσιν Ἑ λ λ ὀ ρ α ν πᾶσα ἡ πετρώδης
πλευρὰ τοῦ ὄρους Γ ᾱ τ ἐστὶ κατάτροτος ὑπὸ τεχνητῶν
σπηλαίων, ἐχόντων περιφανῶς λελαξευμένην πρόστασιν,
ἡ ἐνίοτε καὶ ὅλα οἰκοδομήματα μονολίθως ἐν τῷ βρά-
χῳ τετμημένα, καὶ ὄντα, ὡς ὑπετέθη, ταῦτα ἀρχαῖα
τῶν μοναστῶν Βραχμάνων προσκυνητήρια, πλουσίως
διακοσμηθέντα ὑπὸ τῆς εὐλαβείας τῶν μεταγενεστέρων.
Ὁ πρότιστος αὐτῶν θάλαμος, συνήθως τετράγωνος,
ἔχει στέγην ὀριζόντιον, στριζομένην εἰς κίονας ἡ ὀρ-
θοστάτας, εἰς οὓς ἀντιστοιχοῦσι παραστάδες ἐπὶ τοῦ
τοίχου, καὶ ὧν ἡ ἐμπροσθία σειρὰ ἀποτελεῖ τὸ μέτω-
πον τοῦ μνημείου. Ἐν δὲ τῷ θαλάμῳ εἰσὶ συνήθως ἄλ-
λοι ἐλάσσονες θάλαμοι, καὶ μεταξὺ τούτων εἷς εἶναι
τὸ ἱερόν, ἡ ἀπλῶς λελαξευμένον ἐν τῷ βράχῳ, ἡ ἔχον
περίξ, ὡς τ' Ἀσσυριακὰ, δρόμον ὑπόστεγον. Ἐν τούτῳ
ἵσταται τὸ ἄγαλμα ἡ τὸ ἐμβλημα τῆς θεότητος. Πολ-

(1) Μεγασθένης ἐν Ἀρρ. Ἰνδ. 10. — (2) Ἀλεξ. Ἀνάβ. Δ.
23. — (3) Ἰνδ. αὐτ. — (4) Curtins, VII, 9.

λάχαις δ' εὐρίσκονται δύο ἢ τρεῖς ἐπ' ἀλλήλοις τοιοῦτοι ναοὶ, καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἔχουσιν αὐλὰς μετὰ διαφορῶν στοῶν, οἰκημάτων καὶ μνημείων μονολίθων. Ὑπὲρ τοὺς κίονας δὲ καὶ ὑπ' αὐτοὺς ἄρχει ζώνη πολλαίχαις κεκοσμημένη. Αὐτοὶ δ' οἱ κίονες, πολυσχημάτιστοι ὄντες, ἀλλὰ βραχύτατοι, μετὰ κιονοκράνου καὶ βάσεως σὺν ὑψηλότεροι τῶν 17 ποδῶν ἐν γένει, βαίνουσιν ἐπὶ ὑψηλῆς κυβικῆς βάσεως, ἐχούσης πρὸς τὰ ἄνω κοσμήματα γλυπτικά (ΠΙΝ. ΛΑ, 5 καὶ 6). Εἰσὶ δὲ κάτω μὲν παχεῖς, συστέλλονται δ' ἰσχυρῶς πρὸς τὰ ἄνω, καὶ τὸ βραχὺ αὐτῶν σῶμα ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ συσφίγγεται εἰς τὸ μέσον ἢ ὅπουδ' ἔστω, διὰ ζώνης. Ἐπ' αὐτοῦ δ' ἐπικάθηται κιονόκρανον τετράγωνον ἐν σχήματι προσκεφαλαίου πεπιεσμένου, ἐφ' οὗ ἐπιβαίνει ἄλλο τετράγωνον ἐπιστύλιον μετὰ δύο προμόχθων ἐκατέρωθεν, στηρίζον τῆς ὀροφῆς τὴν μονολίθον δοκόν. ἔχει δὲ τὸ σῶμα τῶν κίωνων ῥαβδώσεις ἢ διαξέσματα ἐκτεινόμενα καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κιονόκρανον· εἰς δὲ τὰ μεταγενέστερα οἰκοδομήματα, καὶ ἄλλα διάφορα διαφοροῦ εἶδους κοσμήματα.

Ναοὶ.

Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινες ναοὶ περιφανῶς λελαξευμένοι, ὧν μέγιστος καὶ ὠραιότατος ὁ ἐν Ἑλλάδι φέρων ὄνομα Καίλασα (Μονὴ μακάρων) (ΠΙΝ. ΛΑ, 7), καὶ συνιστάμενος ἐκ μεγάλης ἐν τοῖς βράχοις τοῦ ὄρους τετμημένης αὐλῆς, ἣν περιθέει στοὰ τετραγώνων ὀρθοστατῶν, καὶ ὑπὲρ αὐτοὺς σπήλαια ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένα, καὶ διεσκευασμένα εἰς σχῆμα ναίσκων. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς αὐλῆς ὑπάρχει ναὸς ἐκ τοῦ αὐτοῦ βράχου μονολίθως κεκομμένος, 163 ποδῶν μῆκος ἔχων καὶ 56' πλάτος, διαιρούμενος δ' εἰς διαφοροὺς θαλάμους κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προέχοντας, ὧν ὁ μεσαίτατος εἶναι ὑπόστυλος, ἔχων 16 κίονας, εἰς τέσ-

αρας σειρὰς διατεθειμένους. Αἱ βάσεις αὐτοῦ στηρί-
ονται ἐπὶ σειρᾷ λαξευτῶν ἐλεφάντων, τὴν δ' ὀροφὴν
συνδέουσι μονόλιθοι γέφυραι μετὰ τῶν πέριξ ναίσκων,
αἱ ἐπὶ τοῦ μεσαίου ἱεροῦ ὑφούται ἐπὶ 90' πυραμίδας
κατὰ βαθμίδας διατεθειμένη, καὶ θόλῳ κεκαλυμμένη. Ἐν
ἡ αὐτῇ τέλος ἴστανται μεγάλοι μονόλιθοι ἐκ τοῦ αὐ-
τοῦ βράχου κεκομμένοι ἐλέφαντες, καὶ ἄλλα μνημεῖα
κατὰ παραστάδων κοσμούμενα, καὶ πάντα ταῦτα καλύ-
πτονται ὑπὸ ἀπειραρίθμων καὶ παμποικίλων γλυπτικῶν
ἔργων, τόσον καταπληκτικώτερα, καθ' ὅσον ὁ λίθος
ἐξ οὗ εἰσὶ λελαξευμένα εἶναι ὁ σκληρότατος πυρρό-
ποιίκιλος.

Βουδδιστικὰ οἰκοδομήματα.

Καὶ οἱ Βουδδιστικοὶ δὲ ναοί, ὧν τινες εἰρίσκον-
ται καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἦσαν σπήλαια καὶ αὐτοί, ὡς μοναὶ
ἀναχωρητῶν· διότι ἐν γένει μὲν ὁ Ἰνδικὸς χαρακτήρ,
πρὸ πάντων ὅμως ὁ τῆς Βουδδιστικῆς θρησκείας, ἔρβρεπε
πρὸς τὴν ρεμβώδη μελαγχολίαν. Ἐχουσι δὲ πολλὴν τὴν
μετὰ τῶν Βραχμανικῶν ναῶν ὁμοιότητα, καὶ τόσῳ μάλ-
λον, καθ' ὅσον οἱ Βραχμάνες, ὅταν κατέβαλον τὴν Βουδ-
διστικὴν αἵρεσιν, διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς ὀπλῶν πολεμοῦντες
αὐτὴν, παρεδέχθησαν κατὰ μέγα μέρος καὶ ἀπεμιμήθησαν
αὐτῆς τὰ οἰκοδομήματα. Διακρίνονται ὅμως οἱ Βουδδι-
στικοὶ ναοὶ ἐν γένει τῶν Βραχμανικῶν κατὰ τοῦτο, ὅτι
τὸ μέτωπον αὐτῶν δὲν εἶναι ὡς ἐν ἐκείνοις ἀνοιχτόν,
ἀλλὰ κλείεται διὰ τοίχου (HIN. AB, 2), καὶ εἰσι πάν-
τοτε ἐπιμήκη οἰκοδομήματα, ἀπολήγοντα κατὰ τὸ ἐν
πέρας ἡμικυκλικῶς, καὶ ἔχοντα ἐσωτερικῶς, κατὰ πᾶ-
σαν αὐτῶν τὴν περιφέρειαν, ἀφεστῶσαν ἀπὸ τῶν τοίχων
σειρὰν τετραπλεύρων παραστάδων, ἄνωθεν δὲ, κατὰ τὸ
μέσον κύτος, καλύπτονται διὰ θόλου κυλινδρικοῦ (HIN.
AB, 4), καὶ ἐντὸς τοῦ ναοῦ, κοσμουμένου διὰ γραφῶν
μᾶλλον ἢ γλυφῶν, καὶ ἐμπρὸς τοῦ στρογγύλου αὐτοῦ

πέρατος, κεῖται τὸ κυρίως ἱερὸν τῶν Βουδδιστῶν, τὸ καλούμενον

Δαγόπ.

Δηλοῖ δ' ἡ λέξις εἰς τὴν Σανσκριτικὴν *sarvobhuta*, καὶ εἶναι τὸ Δαγόπ μέγα λίθινον, πάγιον ἡμισφαίριον, ἢ χρομμυσειδές τι σχῆμα ἐπὶ λιθίνου πλατέος κυλίνδρου, ἐμφαῖνον, ὥς ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν ἐκλαμβάνεται, τὴν ὕδατινὴν πομφόλυγα, ἣν ὁ Βούδδας παρίστα ὡς ἔμβλημα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῆς τοῦ βίου ματαιότητος, πιθανῶς ὁμῶς κατ' ἀρχὰς προκύψαν ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ σωροῦ ἢ τοῦ τύμβου. Τινὰ δ' αὐτῶν ἔχουσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ ἐπίθεμά τι ἢ ἐπιστέγασμα, σημαῖνον τὴν καθιέρωσιν. Ἡ διάμετρος τῆς βάσεως τῶν μεγίστων, τῶν μὴ περιεχομένων ἐντὸς ναῶν, εἶναι 120—130 ποδῶν, καὶ τὸ ὕψος 55—60· καὶ ἡ βάσις των περιβάλλεται συνήθως ὑπὸ ὑψηλοῦ λιθίνου φραγμοῦ. Περιέχουσι δὲ τὰ πλεῖστα λείψανόν τι τοῦ Βούδδα, ἢ ἀγίου τινος Βουδδιστοῦ, ἐνίοτε ἐντὸς μικροῦ Δαγόπ ἐγκεκλεισμένου εἰς τὰ ἔγκατα τοῦ μεγάλου· καὶ σπάνιά τινα ἔχουσιν εἰς τὸ ἐμπρόσθιον μέρος, ἐντὸς κόγχης περιγλύφου, καθήμενον τοῦ Βούδδα τὸ ἄγαλμα.

Ἔχουσι δὲ καὶ πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας πολλήν, ἐκ συμπτώσεως βεβαίως, ὁμοιότητα οἱ ναοὶ τοῦ Βούδδα, ὡς καὶ ὁ Βουδδισμὸς αὐτός, καὶ τοι λίαν ὑποδεέστερος τῆς ἀγνῆς τοῦ Χριστοῦ θρησκείας, παρίστησιν ὁμῶς κατὰ τε τὴν ἰδέαν καὶ κατὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους πολλὰ τῷ χριστιανισμῷ συγγενῇ. Ἐμπρὸς δὲ καὶ τῶν Βουδδιστικῶν ὡς καὶ τῶν Βραχμανικῶν ναῶν ὑπῆρχον αὐλαὶ ὑπόστροι καὶ ναῖσχοι ὑπόγειοι.

Τ' αὐτὰ δ' ἀρχιτεκτονικὰ σχήματα διεδόθησαν, μέχρι τινὸς μεταποιηθέντα, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ περίοικα ἔθνη τῆς μεγάλης Ἀσίας.

Εἰς Κ α β ο ὑ λ, (δυτικῶς τοῦ Ἰνδοῦ, παρὰ ταῖς ἀρχαίαις Παροπαμισάδαις), ὅπου ὁ Βουδδισμὸς διήρκεσεν πρὸς

τοῦ 136 μ. Χ., ἤτοι ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Μακεδόνων Βακτριανῶν βασιλέων, μέχρι τῶν 700 μ. Χ. καὶ τῆς ὑπερισχύσεως τοῦ Ἰσλαμισμού, σώζονται Δαγὸπ ἐν σχήματι πύργων θολωτῶν, 50—80' ὑψηλοὶ, οἵτινες ἐπὶ κυλινδρικῶν βάσεων ἰδρυμένοι, καὶ ἔξωθεν κοσμούμενοι δι' ὀρθοστατῶν, εἰσὶ πάγιοι ἔσωθεν, καὶ ἔχουσι μόνον ἐν τῷ μέσῳ, κατὰ τὴν τοῦ ἄξονος διεύθυνσιν, στενὴν ὀπὴν ὡς φρέατος, διηρημένην εἰς θαλάμους, ἐν οἷς μένουσι κεκλεισμένα Βουδδιστικὰ λείψανα, νομίσματα καὶ ἄλλοι θησαυροί. Καλοῦνται δὲ Τὸ π ἐνταῦθα τὰ τοιαῦτα Δαγὸπ, ἐκ παραφθορᾶς τῆς Σανσκριτικῆς λέξεως Στούπα, ἥτις σημαίνει σωρόν.

Εἰς δὲ τὴν νῆσον Κέϋλον (Ceylon), τὴν ἀρχαίαν Ταπροβάνην, τὴν εἰς τὰς ἐσχατίας κειμένην τῆς Ἰνδίας, εὐρίσκονται πολλὰ Τὸπ, διατηροῦντα τὸ κορύφωμα, ὅπερ εἰς τὰ τοῦ Καβούλ εἶναι συνήθως κατηδαφισμένον, καὶ κοσμούμενα διὰ μικρῶν ὀρθοστατῶν, οἵτινες καὶ μόνοι ἀπαντῶνται συνεχέστατα εἰς ἐκείνην τὴν νῆσον· μάλιστα δ' εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Ἀνουραϊπούρας (Ἀνυρογράμμου), πρωτεύουσος τῆς νήσου, πάμπολλοι τοιοῦτοι ὀρθοστάται, οἱ χίλιοι κίονες καλούμενοι, καλύπτουσι μεγάλην ἑκτασιν, ἥτις, κατὰ βαθμίδας διατεθειμένη, ἔχει ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος γλυφὰς καὶ λαξευτοὺς ναίσλους.

Χεττύαι.

Εἰς Νεπάλ δὲ, πρὸς ἄρκτον τῶν Ἰνδικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Γάγγου, τὰ Τὸπ ἢ Δαγὸπ καλοῦνται Χεττύαι, καὶ νεωτέρας ἐποχῆς ὄντα, διαφέρουσι τῶν ἐν ταῖς Ἰνδαίς κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ βάσις αὐτῶν κοσμεῖται πλουσίως καὶ ὑπερόγκως δι' ὀρθοστατῶν, γλυφῶν, μικρῶν θόλων, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ἰνδικῶν Παγοδῶν. Δηλοῖ δ' ἡ λέξις Χεττύα ἐπιστέγασμα, διότι τὸ ἐπὶ τῶν Δαγὸπ ἐνίοτε ὑπάρχον κορύφωμα, ἐπ' αὐτῶν ἐγείρεται

ὡς ὑψηλὸς ὀβελίσκος, ἔσωθεν βαθμιδοειδῶς ὑψούμενος, πρὸς παράστασιν ἴσως τῶν ἐσωτερικῶν διαιρέσεων τῶν Ὑπ τοῦ Καβούλ, ἔσωθεν δὲ κενὸς, καὶ θολωτός. Πολλὰ δὲ, ὅταν ὁ πύργος εἶναι ἐλάσσων, ὅλη ἡ Χεττύα πλησιάζει μᾶλλον εἰς τὸν ρυθμὸν τῆς Παγόδας. Ἡ γλυπτικὴ δ' ἐπικόσμησις εἶναι ἐπ' αὐτῶν μᾶλλον ἐξηχρειωμένη, καὶ ἡ ἀχομφος αὐτῆς ἐπιτήδευσις ἐμφαίνει παρακμὴν μεταγενεστέρων καιρῶν.

Ἐν Ἰάβ α.

Ἐν δὲ τῇ νήσῳ Ἰάβ α, μεσημβρινῶς τῆς Κίνας, ὑπάρχουσι μνημεῖα τῶν Ἰνδικῶν ἀποικιῶν, αἵτινες εἶχον ἰδρυθῆ αὐτόθι ἐπὶ τοῦ μεσαιῶνος (1100—1300). Ὁ ρυθμὸς αὐτῶν εἶναι μικτός ἐκ τοῦ Βραχμανικοῦ καὶ Βουδδιστικοῦ, καὶ εἶναι ἀφελὲς μᾶλλον κατὰ τὸν ἀρχαῖον Ἰνδικόν, παρὰ συγκεχυμένος κατὰ τὸν ἐπικρατοῦντα ἐπὶ τῶν Παγοδῶν. Αὐτόθι περιεργότατος ὑπάρχει ναὸς πυραμιδοειδής, πλάτος 526' ἔχων, ὕψος δὲ 116', καὶ διαιρούμενος εἰς 6 ἀναβαθμοὺς, κεκοσμημένους διὰ 300 νυμφῶν, ἐν αἷς κάθηνται Βουδδιστικοὶ ἀνδριάντες, καὶ ἐφ' ὧν στηρίζονται μικρὰ Δαγόπ. Ἄνω δ' ἔχει στέγην ἐπίπεδον, ἐφ' ἧς αἶρεται μέγα Δαγόπ, περιστοιχιζόμενον ὑπὸ διπλοῦ κύκλου ἄλλων ἐλασσόνων. Τὰ τοιαῦτα μνημεῖα περιέχουσι καὶ πολλὰ γλυπτικὰ ἔργα Βραχμανικῆς, Βουδδιστικῆς ἢ καὶ ἰδιορρύθμου τέχνης, λίθινα ἢ μετάλλινα, ἐργασίας δὲ καθαρᾶς, λεπτῆς καὶ ἀρίστης.

Ἑλληνικὰ σχήματα.

Εἰς τινὰ δ' ἄλλα, ἀρκτικώτερον, καὶ εἰς τὸν Ἰνδόν πλησιέστερον κείμενα μνημεῖα, συνανεμίγησαν καὶ τινες ἀρχιτεκτονικαὶ, γλυπτικαὶ καὶ ζωγραφικαὶ μορφαὶ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς δεδανεισμένα τέχνης, ἥτις, ὡς εἵπομεν, ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἶχεν ἐκταθῆ μετὰ τῶν Μακεδόνων μέχρι

ων χωρῶν ἐκείνων. Οὕτω περὶ τὸ Πενταπόταμον (τὴν
 Λαχώραν) σώζονται χίονες, περὶ τὸ 250 π. Χ. ὑπὸ τοῦ
 Βουδδιστῆς Ἀσόκα εἰς μνήμην τοῦ θριαμβοῦ τοῦ Βουδδισ-
 μοῦ στηθέντες ⁽¹⁾, καὶ ἐν πολλοῖς τὴν ἐπιρροὴν τῶν
 Ἀσσιανικῶν τεχνικῶν ἀναμνήσεων προφανῶς δεικνύοντες,
 ὡς εἰσὶ στρογγύλοι ὡς οἱ Ἕλληνικοί (HIN. ΛΓ, 1, α),
 εσσαρακοντάποδες τὸ ὕψος, κατὰ τὸ ὑποτραχήλιον
 ἔχοντες κόσμημα ἀνοικτῶν καὶ κεκλεισμένων λωτῶν
 ἐπὶ ἀκριβοῦς ἀστραγάλου Λεσβίου, (ΛΓ, 2), εὐφυᾶ
 μετάπλασιν τῶν Ἰωνικῶν ἀνθεμίων τοῦ Ἐρεχθείου,
 οὐχ ἥττον δὲ καὶ τὸν ὅμοιον ἀρχιτεκτονικὸν κόσμον εἰς
 τὰ οἰκοδομήματα τῆς Ἀσσυρίας ἀναμνησκόντες. Τὸ δὲ
 κιονόκρανον αὐτῶν σύγκειται ἐκ καλὰ θου φύλλων ἀνε-
 στραμμένου (HIN. ΛΓ, 1, β), καὶ διατηρεῖ πολλαχοῦ
 εἰσέτι ὡς ἐπίθεμα καλῶς εἰργασμένον τὸν εἰς πάντα,
 ὡς φαίνεται, κοινὸν ὑπάρξαντα ἀνακαθήμενον λέοντα,
 τὸ σύμβολον τοῦ Βουδδα.

Παγόδαι.

"Ἄλλο δ' ἰδιόρρυθμον οἰκοδόμημα τῶν Ἰνδιῶν εἰσὶν αἱ
 Παγόδαι (κυρίως Βαγαθάτι, ἱερὸς οἶκος), πυραμιδοει-
 δεῖς περιφανεῖς ναοὶ, συγχεόμενοι ἐκ καθέτων θαλάμων,
 ἐπαλλήλως τεθειμένων, μέχρι 15 ἐνίστε, τοῦ ἀνωτέρου
 ὄντος ἐλάσσονος πάντοτε (HIN. ΛΓ, 3). Ἔχει δὲ καὶ
 ἕκαστος θάλαμος καὶ τὸ ὅλον οἰκοδόμημα τὴν στέγην
 θολωτὴν, καὶ παραστάδες, νύμφαι, χίονες, διαζώματα
 καὶ γλυφαὶ κοσμοῦσιν ἔξωθεν τοὺς τοίχους τόσῳ μᾶλ-
 λον συγκεχυμένως καὶ ἀτάκτως, ὅσῳ μεταγενέστεροι
 εἰσὶν οἱ ναοὶ, διότι ὁ ῥυθμὸς ἢ ὀρθότερον, ἢ ἀρρυθ-
 μία αὐτῶν, εἶναι νεωτέρα μετάπλασις, καὶ σχεδὸν ἀκα-
 τάληπτος μίξις τῶν ἀρχαιοτέρων Βραχμανικῶν καὶ
 Βουδδιστικῶν ἀρχιτεκτονικῶν στοιχείων. Ὀλίγαι τινὲς

(1) Lassen, Ind. Althk. II, σ. 256, ἐπ.

τῶν Παγοδῶν ἐκλαμβάνονται ὡς πρὸ Χριστοῦ οἰκοδομηθεῖσαι· αἱ δὲ πλεῖσται εἰσὶν ἔργα τοῦ μεσαιῶνος. Πέριξ δὲ τούτων ἐκτείνεται συνήθως αὐλὴ περιεχομένη ὑφ' ἑνὸς ἢ καὶ πολλῶν πολλαῖς περιφραγμάτων, καὶ περιέχουσα στοὰς πολυστύλους, ναῖσκους, καθαρτηρίους δεξαμενάς, καὶ ἰδίως λαμπρὰ καὶ μεγάλα ξενοδοχεῖα διὰ τοὺς προσκυνητάς.

Ἰδιωτικὰ καὶ οἰκοδομαί.

Ἦν δὲ καὶ ἡ ἰδιωτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν Ἰνδῶν μεγαλοπρεπής, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὰ ἔπη των, περιγράφοντα τὴν μεγάλην πολυτέλειαν τῆς μητροπόλεως Ἀυοδίας, ἧς λείψανα σώζονται εἰς τὴν θέσιν Οὐδ. Ἔτι δὲ μαρτυροῦσι καὶ συγγραφεῖς, καὶ ὑπάρχοντα ἐρείπια, περὶ πολλῶν τῆς χώρας ὁδῶν, γεφυρῶν καὶ φρουρίων. Καὶ ἀπόδειξις ὅτι ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἤσκειτο ὡς τέχνη ἐν Ἰνδία, εἰς τὰ πολλὰ περὶ αὐτῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἰνδικῇ φιλολογίᾳ μνημονευόμενα βιβλία, τὰ περιλαμβανόμενα ὑπὸ τὴν γενικὴν ἐπωνυμίαν Σίλπα Σάστρα (θεωρία τῶν μηχανικῶν τεχνῶν.) (1)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Πλαστικὴ.

Κοσμοῦσι δὲ τοὺς Ἰνδικούς ναοὺς πάμπολλα γλυπτικὰ ἔργα ἐντὸς, εἰς τὰς μεταξὺ τῶν παραστάδων λαξευτὰς νύμφας, ὥστε, ὡς εἰς τοὺς Αἰγυπτιακοὺς, ταῦτα δὲν συνταράττουσι τὴν ἀρμονίαν τοῦ ὅλου. Τὰς δὲ Παγόδας καλύπτουσιν ἐξωτερικῶς πανταχοῦ, οὕτως ἄφθονα καὶ συναναμεμιγμένα, ὥστε αὐξάνουσι τὴν ἤδη οὐ μικρὰν

(1) Ram Raz, Essay on the Architecture of the Hindus;

ὑγχυσιν τῶν κοσμητικῶν αὐτῶν μερῶν. Εἰσὶ δ' αἱ γλυ-
αἱ αὐταὶ ἢ περιφανῇ ἀγάλματα λίθινα, μετάλλινα ἢ
ἀλλης τινος ὕλης, ἢ κολοσσιαῖα λίθινα ἀνάγλυφα, ἰσχυ-
ρῶς ἀνέχοντα. Ἀντικείμενον δ' ἔχουσιν ἐν γένει τὴν
παράστασιν τοῦ βίου τῶν Θεῶν, τῶν ἡρώων καὶ τῶν
ἀνθρώπων, οὐχὶ συμβολικῶς ἢ ἱστορικῶς, ἀλλὰ ποιη-
τικῶς μάλιστα ἐκπεφρασμένην. Ἡ ἀχαλίνωτος ὁμως
τῶν Ἰνδῶν φαντασία, καὶ ἡ τοῦ αἰσθήματος αὐτῶν νο-
σηρὰ τρυφερότης, διαφθείρει τὸν ρυθμὸν τῆς τέχνης, καὶ
παραμορφοῖ τὰς συνθέσεις αὐτῆς, εἰς ἀτόπων ὀνειροπο-
λημάτων τερατώδη παράστασιν.

Καὶ ἐκφρασιν μὲν ἀτομικὴν καὶ χαρακτηριστικὴν τὰ
θεῖα ἢ ἀνθρώπινα ταῦτα ἀγάλματα δὲν ἔχουσιν, οὔτε
παρατηρεῖται τις ἰδιαιτέρα καὶ διακριτικὴ τῶν σωμάτων
οὐ μόνον τῶν διαφόρων ἀτόμων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν δια-
φόρων καὶ φύλων διατύπωσις· ἀλλὰ διακρίνονται διὰ
χρώματος, ἐνδύματος, συμβόλων, ἀτόπων συνθέσεων,
καὶ διὰ ποικιλίας τῶν πράξεων.

Ἐν γένει δ' ὡς πρὸς τὴν παράστασιν τοῦ ἀνθρωπίνου
σώματος ἢ τέχνη τῶν Ἰνδῶν προτιμᾶ, ὡς ἡ Ἑλληνικὴ,
τὸ γυμνόν, ὅπερ ἐνδεικνύει ὅτι ἐνυπῆρχε καὶ αὐτῇ ἡ πλα-
στικὴ αἴσθησις τῆς μορφῆς καὶ τοῦ σχήματος. Καὶ εἰσὶ
μὲν αἱ τοῦ γυμνοῦ ἀναλογίαι ἐν γένει καλαί, ἀλλὰ
δυσάρεστος εἶναι ἢ ὑπὲρ τὸ δέον ἀβρότης αὐτοῦ καὶ τὸ
θηλυπρεπὲς κατὰ τὰς θέσεις καὶ τὰς κινήσεις, καὶ ἡ ὑπερ-
βολικὴ τῆς χάριτος ἐπιτήδευσις, καὶ ἡ ὑπὸ παχείας
σάρκας ἑλλειψίς πάσης διακρίσεως ὀστέων καὶ μυόνων,
παντὸς τοῦ ἐμφαίνοντος δύναμιν, θέλησιν καὶ πρωτο-
βουλίαν.

Μορφοῦνται δὲ τὰ ὑπεράνθρωπον ὄντα παρὰ τοῖς Ἰν-
δοῖς ἀπιθάνως, εἰ καὶ ἐναρμονίως ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν
τῶν μερῶν. Οὕτως ἔχουσιν ἑνὰ πλεόν τῆς μιᾶς κεφαλῆς,
καὶ ἐν γένει ὑπὲρ τοὺς δύο βραχίονας, βεβαίως κατὰ συμ-
βολικὴν ἐννοιαν ἀρχικῶς, ἥτις ὁμως ἐλητμονήθη ὑπὸ

τῶν Ἰνδῶν, παράδεχθέντων τοὺς τυπούς τούτους εἰς τὴν μυθολογίαν των. Ἐκ τῶν βραχιόνων μόνοι οἱ ἐμπρόσθιοι συναρμολογοῦνται καλῶς μετὰ τοῦ σώματος, ὡς τοῦτο καταφανέστατον γίνεται ἐν τινὶ ἀναγλύφῳ τῆς Ἑλλόρας, καθ' ὃ πεντακέφαλος καὶ δεκάχειρ Θεὸς ἀνέχει τοὺς λίθους οἰκοδομήματος, ἐφ' οὗ κάθεται τετράχειρ ὁ Ῥάμας μετὰ τῆς συζύγου τοῦ Σίτας (ΠΙΝ. ΛΓ, 4). Ὁ δὲ θεὸς τῆς φρονήσεως Γανίσας ἔχει ἐλέφαντος κεφαλὴν, καὶ ἀνάλογον αὐτῇ ἀνθρώπινον σῶμα· τρικέφαλος δ' εἶναι ἡ πρότομή τοῦ Τριμούρτου, τὰς κεφαλὰς τοῦ Βράμα, τοῦ Βισνοῦ καὶ τοῦ Σίβα συνδέουσα, ἡ καὶ μονοκέφαλος μετὰ τριῶν ὀφθαλμῶν, ἑμβλημα τῆς Ἰνδικῆς τριάδος, ἣτις θεωρεῖται ὡς τοῦ ὑπερτάτου πνεύματος ἀπόρροια τρισυπόστατος.

Ἐν δὲ τοῖς ἀναγλύφοις τὰ ζώδια τὰ παριστῶντα τοὺς πρωτίστους Θεοὺς ἢ ἥρωας εἰσὶ μείζονα τῶν λοιπῶν κατὰ τὰς διαστάσεις, καὶ τοῦτο ἐπαναφέρει ἐνόητά τινα εἰς τὰ ἄλλως πολλάκις συγκεχυμένα καὶ δυσδιάκριτα συμπλέγματα, ὡς τοῦτο καταφανὲς γίνεται εἰς τι ἀνάγλυφον ἐν Μαχαμαλαιπούρ (ΠΙΝ. ΛΓ, 5), καθ' ὃ ἐν τῷ μέσῳ ἵσταται ὁ Θεὸς, πολύχειρ, ὑψηλὸς καὶ ὀρθίος, ἐφ' ἑνὸς ποδὸς, τὸν ἕτερον ἔχων ἀπιθάνως, καὶ παρὰ πάντα στατικὸν καὶ ἀνατομικὸν κανόνα ὑψωμένον, καὶ μᾶλλον ἢ ἐξηρθρωμένον· περιστοιχίζεται δ' ὑπὸ διαφόρων ἄλλων μικροτέρων προσώπων, ἐν μέρει παρέργων, καὶ ἐν διαφόροις παραδόξοις καὶ βεβιασμέναις θέσεσι παριστωμένων. Τὰ δ' ὠραιότερα τῶν σωζομένων ἀναγλύφων εἰσὶ τὰ τῆς ἐν Ἑλλόρα Καιλάσας. Αἱ μεταγενέστεραι δὲ γλυφαὶ ἔχουσι τὸν αὐτὸν θηλυπρεπῆ τύπον, τὴν αὐτὴν ἐκτροματιαίαν σύνθεσιν, ἀλλ' εἰσὶν ἄψυχοι, καὶ ἔτι τερατωδέστεραι καὶ δυσάρεστότεραι μιμήσεις τῶν ἀρχαιοτέρων.

Εἰς τοὺς Βουδδιστικοὺς δὲ νζοὺς εἰσὶν αἱ παραστάσεις πολὺ ἀπλούστεραι, συνήθως ὁ Βούδδας σύννους ἀνευ

εὐφράσεως, καὶ παθητικῶς βεβυθισμένος εἰς διαλογι-
 μούς, πολλάκις δὲ καὶ περιστοιχιζόμενος ὑπὸ ὑπηρετῶν,
 κατὰ ῥυθμὸν Ἰνδικόν, ἀλλ' ἀφελῇ πολλάκις μέχρι ξηρότη-
 τος. Οἱ δὲ παδοῖ τοῦ Βούδδα ἐφήμιζον τριακονταδύο ἐν αὐτῷ
 γνωρίσματα ὑπερτάτου κάλλους, καὶ ὀγδοηκοντατέσ-
 αρα γνωρίσματα σωματικῆς ἐντελείας. Ἀλλὰ τούτων
 πάντων ἐλάχιστα φαίνονται ἵχνη εἰς τὰς γλυπτικὰς
 παραστάσεις του, ὧν ἡ θεὰ τὴν καλλιτεχνικὴν αἴσθη-
 σιν μᾶλλον δυσαρέστως προσβάλλει ἢ ὅ, τι ἐπιφέρει λει-
 ποθυμίαν, ὥς αἱ περὶ αὐτῶν παραδόσεις ἀξιοῦσιν, εἰς τοὺς
 δυσπίστους τοὺς προσβλέποντας αὐτάς. Ἐν Κεϋλῶνι σώ-
 ζονται κολοσσαῖχοι ἀνδριάντες τοῦ Βούδδα, μέχρι 90 πο-
 δῶν ὕψος ἔχοντες, καὶ ἔτι μείζονες εἰς τὸ ὅρος Β α-
 μ ι ὕ ἄ ν, περὶ τοὺς 120' ὑψηλοί, ἐγγεγλυμμένοι ἐν
 νύμφαις, καὶ κακῶς μὲν διατετηρημένοι, ἀλλ' ὥς φαί-
 νεται, καὶ ἀνέκαθεν κακῶς εἰργασμένοι. Τὰ ἐνδύματα
 ἐπ' αὐτῶν εἰσὶ διὰ γύψου προστεθειμένα, αἱ δὲ νύμφαι
 ἔχουσιν ἵχνη γραφῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Γ ρ α φ ι κ ή.

Ὑπάρχουσι δ' εἰς τινὰς ἀρχαίους ναοὺς τῶν Ἰνδιῶν
 καὶ ἐντοίχιοι γραφαὶ ἀντὶ τῶν γλυφῶν ἀκριβοῆς ὅμως
 αὐτῶν περιγραφὴ μέχρι τοῦδε δὲν ἔγινε. Προσέτι δὲ καὶ
 ἐπὶ χάρτου ἐξ ὀρυζοκαλάμου ἢ ἄλλων φυτῶν διάφοροι
 ἀπαντῶνται παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς μεταγενέστεραι ζωγρα-
 φίαι, ἐξ ὧν τινὲς μὲν παριστῶσι θρησκευτικὰ ἀντικεί-
 μενα, καὶ ἔχουσι ξηρὸν καὶ ἱερατικὸν τὸν τύπον, τινὲς
 δὲ, χαριέστεραι, καὶ ὑπὸ τρυφερωτέρας χαραχθεῖσαι γρα-
 φίδος, παριστῶσι τὰ τοῦ κοινοῦ βίου, ἐπὶ τὸ λυρικώ-

τερον, καὶ μετὰ χάριτος εἰδυλλιακῆς, καὶ οὐχὶ ξηρῶς
καὶ πεζῶς ὡς ἐν τοῖς τάφοις τῶν Αἰγυπτίων. Μάλιστα
δ' ἀβρᾶς χάριτος πλήρη εἰσὶ τὰ ἀπλᾶ διαγράμματα,
τὰ δι' ἐνὸς καὶ μόνου ἐλαφροῦ, καὶ συμβολικοῦ τὸ πλεῖ-
στον, χρώματος παριστῶντα κόρας λουομένας ἢ συνο-
μιλούσας μετ' ἀνδρῶν ἢ κεμαδῶν. Αἱ δὲ ποικιλόχροες
καὶ ἀνθηραὶ ζωγραφίαι, αἱ παριστῶσαι θαυματοποιούς,
εἰσὶ τεράστιαι μᾶλλον, καὶ ἀναλογώτεραι πρὸς τὴν ἀρ-
ρύθμιστον τῶν Ἰνδῶν φαντασίαν.

